



IJsselland

Aan de raden van de aan GGD IJsselland deelnemende gemeenten

datum 6 april 2018
kenmerk G18.000661 / E. Roelenga
doorkiesnummer 06-53778645
onderwerp conceptbegroting 2019 en meerjarenraming 2020-2022

Geachte leden van de gemeenteraad,

De Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst (GGD) IJsselland werkt voor 11 gemeenten in de regio IJsselland aan een gezonde samenleving. Uw gemeente is één van de deelnemers aan deze Gemeenschappelijke regeling en daarom mede-eigenaar van GGD IJsselland.

Zoals elk jaar wordt uw zienswijze gevraagd over de concept-Programmabegroting en de meerjarenraming. Het concept van de Programmabegroting 2019 GGD IJsselland, met daarin verwerkt de meerjarenraming 2020-2022 is bij deze brief gevoegd.

Ten behoeve van de leesbaarheid van de begroting is voorin een bestuurlijke samenvatting opgenomen. Hierin vindt u ook de belangrijkste ontwikkelingen in de begroting (met verwijzing naar de relevante passages).

De Programmabegroting 2019 omvat het geheel van ambities, concrete taken en financiën van de GGD. De begroting is opgesteld op basis van de volgende documenten:

- Financiële uitgangspunten Programmabegroting 2019, die in december 2017 door het algemeen bestuur van GGD IJsselland zijn vastgesteld;
- Programmabegroting 2018, zoals vastgesteld door het algemeen bestuur in juni 2017;
- Informatie uit de exploitatie over het jaar 2017.

De begroting gaat uit van bestaand beleid. Na de gemeenteraadsverkiezingen stelt GGD IJsselland samen met de deelnemende gemeenten een nieuwe Bestuursagenda op met daarin strategische opdrachten aan GGD IJsselland voor de nieuwe bestuursperiode.

Bezoekadressen

Zeven Alleetjes 1, 8011 CV Zwolle
Schurenstraat 8, 7413 RA Deventer
Consultatiebureaus: zie onze website

Contactgegevens

T (038)428 14 28
F (038)428 14 00
E info@ggdijsselland.nl
I www.ggdijsselland.nl

Centraal postadres

Postbus 1453, 8001 BL Zwolle



IJsselland

kenmerk G18.000661
vervolgblad 2 van 2

Graag ontvangt GGD IJsselland uw eventuele zienswijze vóór 31 mei 2018 zodat het dagelijks bestuur van GGD IJsselland van uw reactie kennis kan nemen en uw reactie kan worden behandeld bij de vaststelling van de Programmabegroting 2019 in het algemeen bestuur op 21 juni 2018.

Hoogachtend,
Namens het dagelijks bestuur,

drs. A.M. (Rianne) van den Berg, directeur Publieke Gezondheid

Programmabegroting 2019 en Meerjarenraming 2020 – 2022

Versiebeheer

Versie

Versienr	Auteur	Opmerkingen
0.2	H. Claus	Bijdragen intern (Jan, Jeroen, Eef) verwerkt
0.3	H. Claus	Bespreking in het MT
0.4	H. Claus	Afronding voor DB
0.5	H. Claus	Afwikkelen laatste details en opmerkingen (invoegen kerncijfers 2017)

Distributie

Versienr	Datum	Verspreid aan
0.2	31-01-2018	Jan Roorda, Eef Roelenga, Jeroen Homburg
0.3	27-02-2018	Behandeling in MT, aanvulling door MT-leden
0.4	15-03-2018	Behandeling in Dagelijks bestuur

Documenteigenaar	J. Roorda
Vastgesteld door	algemeen bestuur
Datum vaststelling	21 juni 2018
Geplande evaluatiedatum	
Digitale vindplaats	Corsa ; G18.000662

Inhoudsopgave

Bestuurlijke samenvatting	5
Voorwoord	7
1. Algemene uitgangspunten	9
1.1 GGD IJsselland	9
1.2 Procedure Programmabegroting 2019	9
1.3 Omvang van de begroting	10
1.4 Indexering	11
1.5 Beleidsindicatoren	12
2. Programma's	13
2.1 Programma Gezondheid	13
2.1.1 Inleiding	13
2.1.2 Waar staan we voor?	13
2.1.3 Wat doen we er voor?	13
2.1.4 Wat gaat het kosten?	16
2.2 Programma Service en samenwerking	17
2.2.1 Inleiding	17
2.2.2 Waar staan we voor?	17
2.2.3 Wat doen we ervoor?	17
2.2.4 Wat gaat het kosten?	18
3. Financiële begroting	19
3.1 Begroting van baten en lasten GGD IJsselland	19
3.2 Toelichting op de financiële begroting	19
3.3 Algemene lasten en dekkingsmiddelen	20
3.4 Ontwikkeling gemeentelijke bijdrage	20
3.5 Kanttekeningen	22
4. Paragrafen verplicht op grond van het BBV	24
4.1 Algemeen	24
4.2 Weerstandsvermogen en risico's	25
4.2.1 Algemene uitgangspunten	25
4.2.2 Evaluatie weerstandscapaciteit	25
4.2.3 Overzicht risico's 2019	26
4.2.4 Financiële kengetallen 2019.	24
4.3 Onderhoud kapitaalgoederen	25
4.4 Bedrijfsvoering	28
4.5 Verbonden partijen	28
4.6 Treasury	29
4.6.1 Inleiding	29
4.6.2 Algemene ontwikkelingen	29
4.6.3 Risicomanagement	29
4.6.4 Liquiditeitsplanning en financieringsbehoefte	31
4.6.5 Rentevisie	31
Bijlagen	33
Bijlage 1: Overzicht gemeentelijke bijdragen	35
Bijlage 2: Ontwikkeling gemeentelijke bijdragen	36
Bijlage 3: Overzicht personele sterkte	37
Bijlage 4: Overzicht van reserves en voorzieningen	38



IJsselland

Bijlage 5: Overzicht van langlopende leningen	39
Bijlage 6: Overzicht activa	40
Bijlage 7: Overzicht taakvelden en overhead	41
Bijlage 8 balans	42
Bijlage 9: Compensabele BTW	44

Bestuurlijke samenvatting

Begroting in één oogopslag

De Programmabegroting van GGD IJsselland heeft betrekking op alle uitgaven en inkomsten die voor 2019 worden voorzien. Deze betreffen de volgende zaken (zie verder paragraaf 1.3, pagina 10):

1. Producten die worden gefinancierd uit de algemene gemeentelijke bijdrage
2. Dienstverlening die uit rijksbijdragen wordt gefinancierd
3. Dienstverlening die met afzonderlijke gemeenten is overeengekomen
4. Inkomsten en uitgaven voor diensten die door derden worden betaald (via een klanttarief voor burgers of andere partijen)

De totale Programmabegroting 2019 omvat (afgerond) € 25,2 miljoen en kent de volgende inkomsten en uitgaven

Inkomsten	
Algemene gemeentelijke bijdrage	18.556
Inkomsten uit DVO	1.455
Inkomsten uit projecten	1.214
Rijksbijdrage	1.651
Inkomsten d.m.v. klanttarief	1.590
Overige	782
Totaal	25.248

Uitgaven (inclusief overhead)	
Programma Gezondheid	23.602
<i>waarvan Jeugdgezondheidszorg</i>	<i>13.983</i>
<i>Advies en onderzoek</i>	<i>832</i>
<i>Hygiëne, Milieu, infectieziekten</i>	<i>5.023</i>
<i>Maatschappelijke zorg</i>	<i>2.622</i>
<i>Forensische zorg</i>	<i>640</i>
<i>Project</i>	<i>502</i>
Programma Service en samenwerking	1.426
<i>waarvan Bestuur</i>	<i>1.266</i>
<i>Vorbereiding rampen/crisis</i>	<i>159</i>
Overige uitgaven	220
Totaal	25.248

Wat betaalt mijn gemeente

De bijdragen per gemeente is gespecificeerd weergegeven in bijlage 1 op pagina 35. De bijdragen zijn afgerond opgenomen in de onderstaande tabel.

Gemeente	gemeentelijke bijdrage (x €1.000)
Dalfsen	999
Deventer	3.389
Hardenberg	2.205
Kampen	1.982
Olst-Wijhe	608
Ommen	623
Raalte	1.208
Staphorst	681
Steenwijkerland	1.455
Zwartewaterland	937
Zwolle	4.469
Totaal	18.556

Inhoudelijke toelichting

GGD IJsselland kent twee programma's. Het programma Gezondheid omvat de inhoudelijke taken van de GGD. In het programma Service en samenwerking zijn bestuurlijke en ondersteunende activiteiten ondergebracht. De inhoud en ontwikkelingen van deze programma's worden toegelicht in hoofdstuk 2, vanaf pagina 13.

Wat zijn de ontwikkelingen in deze begroting

Ten opzichte van 2018 neemt het volume van de begroting 2019 met € 1,8 mln toe. De toename kan als volgt worden onderverdeeld:

- Integratie 0- 4 JGZ Steenwijkerland	€ 615.000
- Uitbreiding Centrale toegang (DVO)	€ 245.000
- Ontwikkeling loonkosten	€ 600.000
- Prijsindex	€ 115.000
- Overige	€ 225.000

Gevolgen gemeentelijke bijdrage

De gemeentelijke bijdrage neemt ten opzichte van 2018 (afgerond) met € 1,36 miljoen toe. Deze ontwikkeling kan aan drie elementen worden toegeschreven: de indexering 2019 van salarissen, sociale lasten en prijzen (afgerond in totaal € 658.000). Hierin is ook herrekening van de sociale lasten ontwikkeling 2018 verwerkt van 2% en de ontwikkelingen t.a.v. IKB. De integratie van JGZ 0-4 in Steenwijkerland (afgerond € 560.000, die geheel wordt verwerkt in verhoging van de bijdrage van de gemeente Steenwijkerland) en de afgesproken intensiveringen van beleid (€ 137.000). Dit betreft intensiveringen voor de komst van de Omgevingswet, Infectieziektebestrijding en Hygiënische probleemhuishoudens. Nadere informatie is te vinden op bladzijden 19 en 20.

Voorwoord

GGD IJsselland werkt voor 11 gemeenten in Overijssel en draagt met haar werkzaamheden bij aan het bouwen en onderhouden van een goed functionerende samenleving in deze gemeenten.

Publieke gezondheid gaat over de gezondheid van de gemeenschap; het collectief staat centraal. De GGD werkt vooral aan preventie en richt zich in brede zin op het voorkómen van bedreigingen voor de gezondheid en op bedreigingen van de samenleving door grote gezondheidsproblemen (van klassieke epidemieën tot bijvoorbeeld het risico's van overgewicht en verslavingen).

Met het oog op de gemeenschap is de GGD actief op uiteenlopende terreinen zoals jeugdgezondheidszorg, bestrijding van infectieziekten en openbare geestelijke gezondheidszorg. Daarbij zijn we met groepen én individuen bezig, we doen onderzoek, beoordelen mensen en situaties, zorgen voor maatregelen en geven advies en informatie aan inwoners en gemeenten. Dat alles met inzet, deskundigheid en plezier.

GGD IJsselland ziet gezondheid van mensen niet als doel op zich, maar vooral als een middel voor mensen om deel te kunnen nemen aan de samenleving, zoals is verwoord in de moderne definitie van Huber: "Gezondheid is het vermogen van mensen zich aan te passen en een eigen regie te voeren, in het licht van fysieke, emotionele en sociale uitdagingen van het leven". Dit wordt ook wel 'positieve gezondheid genoemd'. Dit is de invalshoek van waaruit GGD IJsselland wil werken. Dit impliceert dat GGD IJsselland zich steeds meer richt op samenwerking met ketenpartners op verschillende beleidsterreinen en zal zoeken naar het creëren van meerwaarde van haar inspanningen juist ook in verhouding tot andere beleidsdoelen.

In maart 2018 vinden de gemeenteraadsverkiezingen plaats en daarna zullen de nieuwe colleges van B&W hun afgevaardigde voor het algemeen bestuur van GGD IJsselland aanwijzen. Het is de bedoeling om voor de nieuwe bestuursperiode in samenspraak met de gemeenten een nieuwe Bestuursagenda (2019-2022) op te stellen. Daarin komen de inhoudelijke doelen te staan waar we in onze regio specifiek aan zullen gaan werken in deze periode. Omdat de Programmabegroting 2019 al in juni 2018 wordt vastgesteld is het niet mogelijk om ambities en doelen al in deze begroting te verwerken. Mocht de nieuwe Bestuursagenda wijziging van de financiën in de Programmabegroting nodig maken, dan zal dit door middel van een begrotingswijziging plaatsvinden. Inhoudelijke uitwerking van de Bestuursagenda in activiteiten per jaarschijf gebeurt in het Jaarplan van GGD IJsselland voor het betreffende jaar en in de Voorjaarsbestuursrapportage van elk jaar.

Namens het dagelijks bestuur,

E.W. Anker
voorzitter

A.M. van den Berg
secretaris

1. Algemene uitgangspunten

1.1 GGD IJsselland

GGD IJsselland werkt aan publieke gezondheid voor 11 gemeenten in IJsselland en ziet voor zichzelf de volgende missie:

GGD IJsselland: voor een gezonde samenleving

Positieve gezondheid is ons uitgangspunt. Dit betekent dat we gezondheid zien als het vermogen je aan te passen en eigen regie te voeren in het licht van fysieke, emotionele en sociale uitdagingen in het leven. Gezondheid is een belangrijke voorwaarde om te kunnen meedoen in de maatschappij.



GGD IJsselland kiest er voor om haar strategisch beleid samen met haar eigenaren (de gemeenten in IJsselland) te ontwikkelen. Dit leidt iedere bestuursperiode tot een bestuurlijke agenda die richting geeft aan het doen en laten van de organisatie.

Eind 2014 heeft het bestuur de strategische opdracht vastgesteld voor de periode 2015-2017: de Bestuursagenda: 'Vernieuwen vanuit basistaken'.

Voor de periode 2019-2022 ontwikkelen GGD, bestuur en organisatie en de gemeenten gezamenlijk een nieuwe Bestuursagenda. De inhoud daarvan is nog niet verwerkt in deze Programmabegroting.

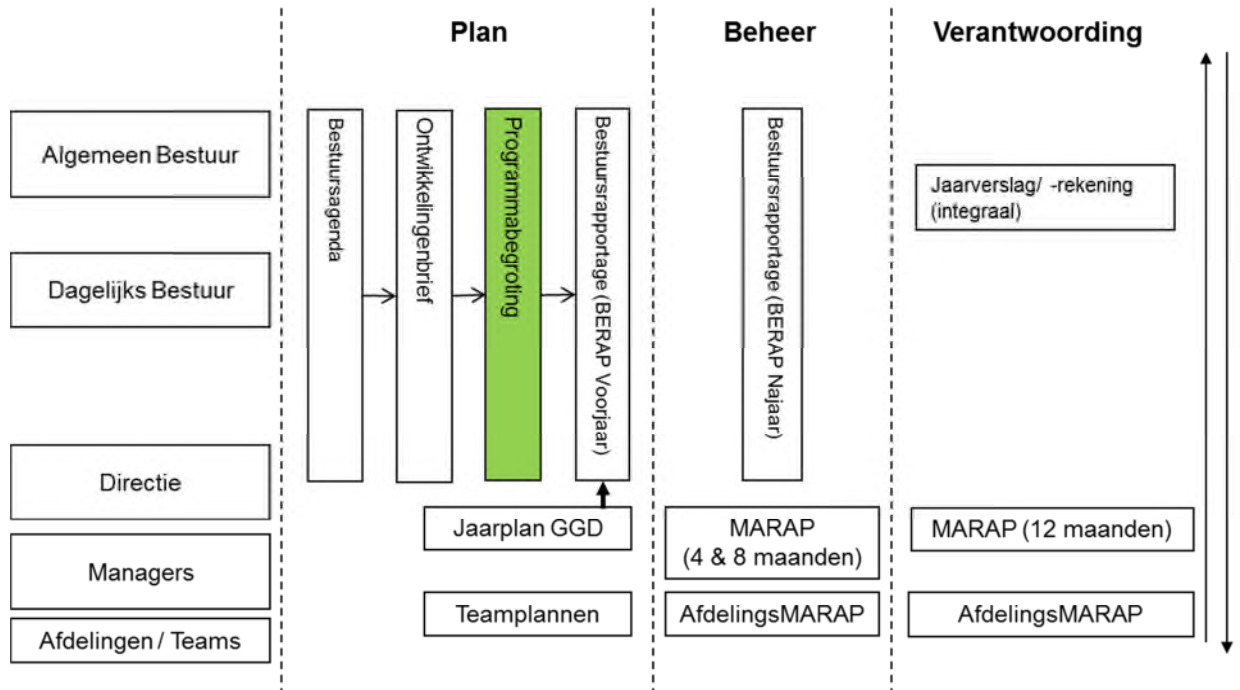
1.2 Procedure Programmabegroting 2019

Wettelijk is voorgeschreven dat een gemeenschappelijke regeling haar begroting uiterlijk 15 juli vaststelt en binnen twee weken daarna, maar uiterlijk voor 1 augustus aan gedeputeerde staten van de provincie zendt. Daarvóór hebben de gemeenteraden de gelegenheid gehad om hun zienswijze over de begroting in te brengen. Door de tijdige vaststelling van de begroting van de gemeenschappelijke regeling kan deze worden verwerkt in de begroting van de deelnemende gemeenten. Dit betekent dat de programma nog 'beleidsarm' is en actuele ontwikkelingen nog niet kunnen worden verwerkt. De onderstaande procedure is daarvoor ingericht:

- de voorliggende Programmabegroting 2019 is gebaseerd op de uitgangspunten voor de begroting 2019 die het algemeen bestuur in december 2017 heeft vastgesteld;
- het dagelijks bestuur stuurt de concept-Programmabegroting voor 1 april 2018 aan de gemeenteraden, om hen in de gelegenheid te stellen hierover een zienswijze in te dienen;
- in juni 2018 stelt het algemeen bestuur de Programmabegroting 2019 vast;
- vervolgens wordt de Programmabegroting 2019 verder uitgewerkt. De inhoudelijke uitwerking en financiële bijstelling wordt verwerkt in de Bestuursrapportage van het voorjaar 2019;
- de uitvoering van de begroting wordt gevolgd in de Bestuursrapportage in het najaar 2019 en uiteindelijk in de Jaarstukken over 2019;
- het Algemeen bestuur kan naar aanleiding van een Bestuursrapportage (zo nodig) de begroting bijstellen.

De plaats van de Programmabegroting in de P&C cyclus van GGD IJsselland wordt weergegeven in onderstaand schema.

Figuur 1 Planning- en controlcyclus van GGD IJsselland



Versie februari 2018

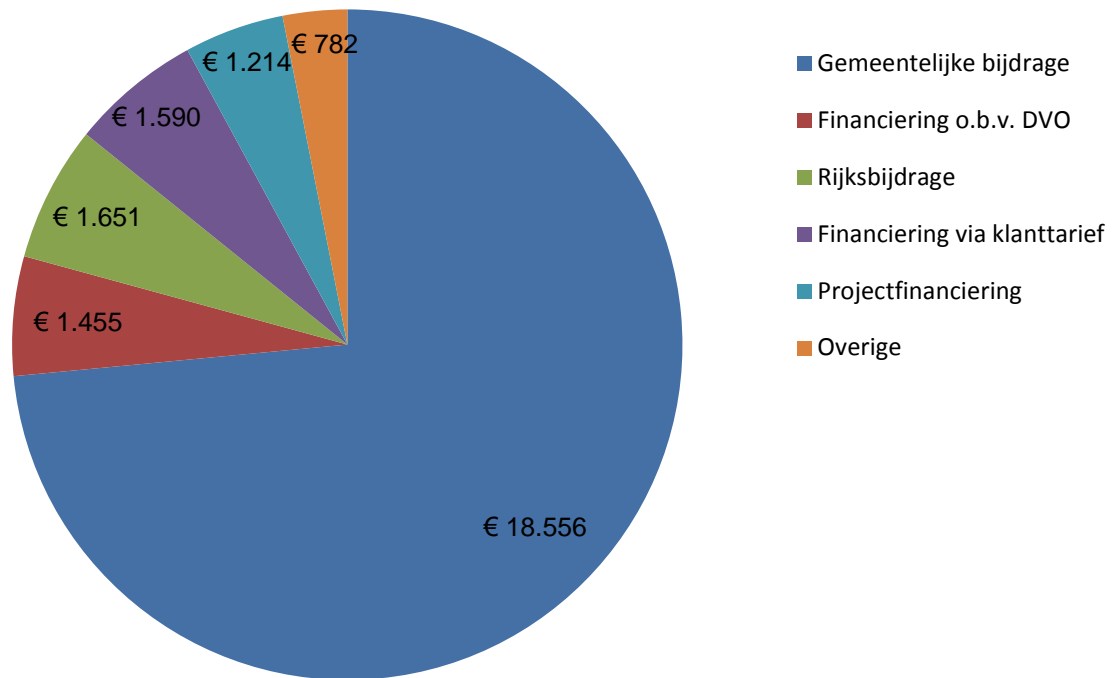
1.3 Omvang van de begroting

De begroting van GGD IJsselland heeft betrekking op alle uitgaven en inkomsten die voor 2019 worden voorzien. Deze betreffen de volgende zaken:

1. producten die worden gefinancierd uit de algemene gemeentelijke bijdrage, waaronder de wettelijke taken waarvoor de gemeenschappelijke regeling is ingesteld (bijvoorbeeld infectieziektebestrijding en jeugdgezondheidszorg);
2. dienstverlening die uit rijksbijdragen wordt gefinancierd (dit betreft voornamelijk de bekostiging van de dienstverlening op het gebied van SOA-Sense en rijksvaccinatieprogramma);
3. dienstverlening die met afzonderlijke gemeenten is overeengekomen, op basis van een Dienstverleningsovereenkomst of projectfinanciering met een langlopende subsidiebeschikking (zoals dienstverlening bemoeizorg die wordt gefinancierd door de centrumgemeente Zwolle);
4. geraamde structurele inkomsten en uitgaven voor diensten die direct door derden worden betaald (klanttarief voor burgers of andere partijen, zoals reizigersadviesing).

Daarnaast worden incidentele activiteiten van de GGD op projectbasis gefinancierd. Deze lasten zijn niet te voorzien en maken daarom geen deel uit van de programmabegroting.

Onderstaande figuur geeft een globaal overzicht van omvang van de begroting in voornoemde financieringsstromen (bedragen x 1000 Euro)



1.4 Indexering

In de programmabegroting 2019 zijn de verwachte ontwikkelingen van loonkosten en prijzen verwerkt op basis van de uitgangspunten die 14 december 2017 door het algemeen bestuur zijn vastgesteld. De basis hiervoor is de ontwikkeling die in de septembercirculaire 2017 voor het gemeentefonds wordt gehanteerd.

Ontwikkeling personeelslasten

Loonontwikkeling 2018 – 2019;

De CAO voor gemeenteambtenaren loopt tot 1 januari 2019. In de uitgangspunten voor de begroting 2019 is de indexering van de salarissen vastgesteld op 2,4%. Dit percentage is gebaseerd op de septembercirculaire 2017.

Naast de indexering van de salarissen is in de loonontwikkeling ook herrekening van de sociale lasten verwerkt en zijn ontwikkelingen in het kader van het IKB verwerkt. Hierin is ook de component verlofuren opgenomen van 14,4 uur per formatieplaats. Deze is nu financieel vertaald in de loonkosten. Gebleken is dat deze uren vrijwel volledig worden uitbetaald en niet worden teruggekocht.

Ontwikkeling Materiële lasten

Voor de kosten van materiële lasten wordt uitgegaan van een prijsstijging van 1,6% voor 2019, zoals in de uitgangspunten voor de begroting 2019 is vastgelegd.

1.5 Beleidsindicatoren

Met de laatste vernieuwing van het BBV, wordt het opnemen van beleidsindicatoren in de programmabegroting verplicht gesteld. Met ingang van de programmabegroting 2018 neemt GGD IJsselland vooralsnog alleen de verplichte beleidsindicatoren op in haar begroting (zie bijlage 10).

2. Programma's

2.1 Programma Gezondheid

Programma:	Gezondheid	
Portefeuillehouders:	E.W. Anker (bedrijfsvoering, gezondheidsbeleid en onderzoek) J. Janssen (publieke gezondheid jeugd, huisvesting en vastgoed) J.W.J. Kolkman (publieke gezondheid algemeen en maatschappelijke opvang)	
Programmamanager:	A.M. van den Berg, secretaris, directeur Publieke Gezondheid	
Afdelingen/managers:	1. Jeugdgezondheidszorg	A.M. Knoef
	2. Algemene Gezondheidszorg	N.M.F. Bakker
	3. Maatschappelijke zorg en OGGZ (MZ/OGGZ)	A.M. Algera
	4. Kennis- en Expertisecentrum	A.M. Algera

2.1.1 Inleiding

Het programma Gezondheid omvat de basistaken van GGD IJsselland en aanvullende taken en activiteiten die met gemeenten overeen zijn gekomen. De taken en bijbehorende dienstverlening is beschreven in het productenboek van GGD IJsselland.

2.1.2 Waar staan we voor?

We werken aan een gezonde samenleving: vitale inwoners in een gezonde leefomgeving. Dit doen we door het uitvoeren van onderzoek, het signaleren van gezondheidsrisico's, het (samen) oplossen van bedreigingen van de gezondheid, het adviseren van gemeenten en inwoners, het bevorderen van gezond gedrag en het bieden van een vangnet voor mensen die (tijdelijk) niet zelfredzaam zijn. Zo vergroten we gelijke kansen op een gezond leven.

We werken voor én met de elf gemeenten in IJsselland en samen met diverse organisaties: voor een gezonde samenleving.

2.1.3 Wat doen we er voor?

Het programma Gezondheid omvat de volgende activiteiten:

Uitvoering van:

- Het basispakket Jeugdgezondheidszorg
- Infectieziektebestrijding (inclusief reizigersadviesing, geslachtsziektebestrijding en TBC-bestrijding)
- Seksuele gezondheidszorg
- Technische Hygiënezorg
- Toezicht kinderopvang
- Toezicht Wmo 2015
- Milieu en gezondheid
- Reizigersadviesing
- Forensische geneeskunde

- Maatschappelijke zorg en OGGZ (voor 8 gemeenten behorend tot de centrumgemeente Zwolle), waaronder Centrale Toegang
- Beleidsadvies, Gezondheidsbevordering en epidemiologisch onderzoek
- Preventieve gezondheidszorg Asielzoekers

Specifieke aandachtspunten voor 2019

In het programma Gezondheid zijn de volgende ontwikkelingen te onderscheiden:

GGD IJsselland voert vanaf 2018 het basispakket Jeugdgezondheidszorg 0-18 jaar uit voor alle gemeenten in IJsselland. De dienstverlening wordt gekenmerkt door vier elementen:

- een doorgaande zorglijn van de geboorte tot 18 jaar;
- voldoen aan de wettelijke eisen in het basispakket Jeugdgezondheidszorg;
- zorgen voor aansluiting bij behoeften van ouders, jeugdigen;
- samenhang met de jeugdzorg en de lokale zorgstructuur in gemeenten.

Infectieziektebestrijding heeft landelijk veel prioriteit. De wereld wordt steeds kleiner en nieuwe infectieziekten (zoals recentelijk Ebola en Zika) verspreiden zich snel en vormen daarmee een voortdurende dreiging voor onze samenleving. Daarnaast wordt de resistentie voor moderne antibiotica een steeds groter probleem. GGD IJsselland investeert in de bestrijding van infectieziekten, samen met andere partijen zoals huisartsen, ziekenhuizen, verzorgingshuizen en andere instellingen waar mensen langdurige zorg krijgen.

Maatschappelijke zorg vraagt in brede zin in toenemende mate aandacht van de GGD. GGD ziet een stijgende trend in de behoefte aan zorg voor mensen die niet passen in de reguliere zorgvoorzieningen en specialistische voorzieningen of begeleiding nodig hebben. In 2018 zullen gemeenten een aanpak voor sluitende zorg voor personen met verward gedrag hebben geformuleerd. Waarschijnlijk vraagt dit nieuwe diensten van de GGD zoals de 24/7 bereikbaarheid van het team VIA. Daarnaast is de capaciteit voor de aanpak van woningvervuilingen (hygiënische probleemhuishoudens) uitgebreid.

Gemeenten hebben een groeiende behoefte aan goede informatievoorziening om beleid in het sociaal domein te kunnen ontwikkelen en monitoren. Epidemiologische informatievoorziening, het gebruik van registraties van de GGD en het uitvoeren van specifiek onderzoek leveren hier een groeiende bijdrage aan. De formatie voor deze activiteiten is beperkt, er wordt gezocht naar mogelijkheden om aan de groeiende vraag te voldoen.

Onderstaand overzicht geeft een indruk van de omvang van taken die GGD IJsselland uitvoert

Dienstverlening GGD IJsselland 2017 in cijfers (Bron: Kerngegevens GGD IJsselland 2017)

Onderdeel		Aantallen
Jeugdgezondheidszorg	In beeld 0-18 jaar (98 %)	110.130
	Extra contacten 0-18 jaar	14.768
Toezicht Kinderopvang	Inspecties kinderdagverblijven	486
	Inspecties buitenschoolse opvang	350
	Inspecties peuterspeelzalen	9
	Inspecties gastouderbureaus	42
	Inspecties gastouders (358 nieuw, 93 steekproef)	451
Technische Hygiënezorg	Inspecties tatoeage- en piercingshops	46
	Inspecties seksinrichtingen	3
Milieu en Gezondheid	Adviezen aan en onderzoek voor gemeenten, instellingen en burgers over o.a. binnenmilieu, hinder door stank, geluid en stof, bodemverontreiniging en sanering van asbest, nazorg bij rampen en crises	218
Forensische geneeskunde	Lijkschouwingen	452
	Letselrapportages	275
	Arrestantenzorg: Medische zorg bij bezoek	947
	Arrestantenzorg: Telefonisch zorgadvies	361
Infectieziektebestrijding	Meldingen van meldingsplichtige ziektes (en vervolgens bron- en contactonderzoek)	178
	Meldingen van uitbraken diarree, luchtweginfecties of huidinfecties	108
	Telefonische vragen over infectieziekten	424
Seksuele gezondheid	Consulten seksueel overdraagbare aandoeningen (soa)	2.727
	Gevonden soa (vindpercentage = 22%)	597
Reizigerszorg	Consulten (8.156 eerste consulten en 2.101 vervolgsconsulten)	10.257
Tuberculose	Consulten	741
	Patiënten	16
Psychosociale hulpverlening	Inzet	19
Beleid	Advies aan gemeenten over bijvoorbeeld lokaal gezondheidsbeleid, jeugdbeleid, WMO en de ontwikkelingen in het brede sociale domein. Organisatie van 5 themabijeenkomsten voor ambtenaren over datagebruik, vitale statushouders, ouderenmonitor, volwassenenmonitor en ouderengezondheidsbeleid.	
Maatschappelijke zorg (bemoeizorg)	Meldingen team Bemoeizorg	247
	Meldingen team Bemoeizorg Jeugd	41
	Meldingen team Zwerfjongeren	99
	Meldingen team Vervuilde huishoudens	94
Centrale Toegang	Gemelde instroom in maatschappelijke opvang	448
	Meldingen beschermd wonen (waarvan toegekende aanvragen: 580)	1.043

2.1.4 Wat gaat het kosten?

Omschrijving	rekening 2017	begroting 2018	begroting 2019	meerjarenbegroting(x1000)		
				2020	2021	2022
Lasten:						
Exploitatielasten	6.037	5.267	5.053	5.155	5.259	5.365
Kapitaallasten	133	77	104	107	110	113
Loonkosten	11.947	11.741	13.381	13.649	13.922	14.201
Totaal lasten	18.117	17.085	18.539	18.911	19.291	19.679
Baten:						
Gemeentelijke bijdrage	14.851	15.692	16.910	17.249	17.594	17.946
Financiering o.b.v. DVO	1.224	1.131	1.455	1.485	1.515	1.546
Rijksbijdragen	1.551	1.597	1.651	1.684	1.718	1.753
Financiering via klanttarief	1.989	1.644	1.590	1.622	1.655	1.689
Projectfinanciering	1.154	1.106	1.214	1.239	1.264	1.290
Overige financiering	1.199	691	782	799	818	836
Totaal baten	21.968	21.861	23.602	24.078	24.564	25.060

* rekeningcijfers 2017 voorlopig

2.2 Programma Service en samenwerking

Programma:	Service en Samenwerking
Portefeuillehouder:	E.W. Anker
Programmamanager:	A.M. van den Berg (secretaris/directeur Publieke Gezondheid)
Afdelingen/manager:	Bestuursbureau / J. Roorda (tevens directiesecretaris)

2.2.1 Inleiding

Het programma Service en Samenwerking is ondersteunend aan het programma Gezondheid. Het programma richt zich op het bestuur en op het bestuursproces van de GGD. Daarbij zijn van belang:

- Voorbereiding van bestuurlijk overleg (vergaderingen Dagelijks Bestuur en het Overleg Publieke gezondheid, inclusief ambtelijke voorbereiding);
- Invulling van de kaderstellende en controlerende rol van het Algemeen Bestuur;
- Uitvoering van de besluiten van het Algemeen- en het Dagelijks Bestuur;
- Communicatie met de gemeenten, op bestuurlijk en ambtelijk niveau.

2.2.2 Waar staan we voor?

De doelstelling van het programma Service en Samenwerking is het optimaliseren van de kwaliteit en het rendement van de samenwerking tussen en met gemeenten.

GGD IJsselland werkt volgens een verrijkt Governance model, waarbij het werk van de GGD op inhoud gestuurd wordt door de opdrachten van gemeenten (met de eisen die voortkomen uit de Wet publieke gezondheid als randvoorwaarde). Dit betekent:

- GGD IJsselland biedt met haar diensten meerwaarde voor gemeenten en sluit aan bij de lokale wensen van gemeenten. GGD IJsselland wordt ervaren als een dienst van en voor de 11 gemeenten in IJsselland;
- er is samenhang in het lokaal gezondheidsbeleid van gemeenten, in de samenwerkingsafspraken die de 11 gemeenten in IJsselland met elkaar maken en in de opdracht aan de Gemeenschappelijke regeling GGD IJsselland;
- daarnaast werkt GGD IJsselland met transparante afspraken over haar bedrijfsvoering en informatie die ondersteunend zijn voor inzicht, toezicht en beheer door gemeenteraden, colleges van B&W en portefeuillehouders die zitting hebben in het bestuur van de GGD;
- GGD IJsselland kent een helder besturingsconcept dat is vastgelegd in de gemeenschappelijke regeling en daarvan afgeleide afspraken.

2.2.3 Wat doen we ervoor?

Algemene taken:

- Organiseren en voorbereiden van bestuurlijke overleggen
- Uitvoeren van de P&C cyclus, zowel intern als extern. En samenstellen van de afgesproken interne en bestuurlijke documenten (Programmabegroting, 2 Bestuursrapportages, Jaarverslag en jaarrekening, 3 interne managementrapportages).
- Uitvoeren van business control, juridische control, kwaliteitszorg en informatiemanagement
- Ondersteuning management (communicatie en managementondersteuning)
- Voorbereiding van taken van de GGD bij rampen en crises (draaiboeken, samenwerkingsafspraken met ketenpartners, oefenprogramma).

Specifiek voor 2019:

- Vaststellen en implementeren van de nieuwe bestuursagenda

2.2.4 Wat gaat het kosten?

Omschrijving	rekening 2017	begroting 2018	begroting 2019	meerjarenbegroting(x1000)		
				2020	2021	2022
Lasten:						
Exploitatielasten	92	69	69	71	73	75
Loonkosten	846	106	110	113	116	119
Totaal lasten	938	175	179	184	189	194
Baten:						
Gemeentelijke bijdrage	1.467	1.509	1.646	1.679	1.713	1.748
Overige financiering	24	0	0	0	0	0
Totaal baten	1.491	1.509	1.646	1.679	1.713	1.748

* rekeningcijfers 2017 voorlopig

3. Financiële begroting

3.1 Begroting van baten en lasten GGD IJsselland

In dit onderdeel zijn de totale baten en lasten van GGD IJsselland verwerkt. Dit betreft het totaal van de afzonderlijke programmabegrotingen en het overzicht van algemene lasten en dekkingsmiddelen.

Financiële begroting (bedragen in Euro x 1000)

Totaaloverzicht baten en lasten	rekening 2017	begroting 2018	begroting 2019	meerjarenbegroting(x1000)		
				2020	2021	2022
lasten						
programma Service&samenwerking	938	175	179	183	186	190
programma gezondheid	18.119	17.085	18.539	18.909	19.288	19.673
Algemene dekkingsmiddelen	2.484			0	0	0
Overhead	4262	5.955	6.310	6.436	6.565	6.696
Heffing Vennootschapsbelasting				0	0	0
Onvoorzien\saldo	211	119	170	173	177	180
Totaal lasten voor reserveringen	26.014	23.334	25.198	25.702	26.216	26.740
Mutaties reserve groot onderhoud	50	50	50	51	52	53
Totaal lasten	26.064	23.384	25.248	25.753	26.268	26.793
Baten						
programma Service&samenwerking	1.491	1.509	1.646	1.679	1.712	1.747
programma gezondheid	21.968	21.861	23.602	24.074	24.556	25.047
Algemene dekkingsmiddelen	2.605	14	0	0	0	0
Totaal baten	26.064	23.384	25.248	25.753	26.268	26.793

In de begroting 2019 zijn alleen structurele baten en lasten geraamd. Incidentele baten en lasten worden in het exploitatiejaar door middel van begrotingswijziging geraamd.

* rekeningcijfers 2017 voorlopig

3.2 Toelichting op de financiële begroting

In deze paragraaf worden de afwijkingen in de begroting 2019 ten opzichte van de begroting 2018 toegelicht. In de begroting worden structurele lasten en baten geraamd. Incidentele budgetten worden in de loop van het exploitatiejaar middels een begrotingswijziging toegevoegd.

Ten opzichte van 2018 neemt het volume van de begroting 2019 met € 1,8mln toe. De toename kan als volgt worden onderverdeeld:

- Integratie 0- 4 JGZ Steenwijkerland	€ 615.000
- Uitbreiding Centrale toegang(DVO)	€ 245.000
- Ontwikkeling loonkosten	€ 600.000
- Prijsindex	€ 115.000
- Overige	€ 225.000

3.3 Algemene lasten en dekkingsmiddelen

Algemene lasten en dekkingsmiddelen (bedragen in Euro x 1000)

Omschrijving	rekening 2017	begroting 2018	begroting 2019	meerjarenbegroting(x1000)		
				2020	2021	2022
Lasten:						
Overhead	4262	5.955	6.310	6.437	6.566	6.698
Projecten	2.218					
overige	266					
Onvoorzien\saldo	211	119	170	174	178	182
Reserveringen	50	50	50	51	53	55
Totaal lasten	7.007	6.124	6.530	6.662	6.797	6.935
Baten:						
Projecten	1.871					
Overige	304	14	0	0	0	0
Reserveringen	430					
Totaal baten	2.605	14	0	0	0	0

* rekeningcijfers 2017 voorlopig

Toelichting Algemene lasten en dekkingsmiddelen

Lasten

- De toename van overhead ten opzichte van 2018 wordt veroorzaakt door uitbreiding van taken van de GGD en loon- en prijsindexering.
- De post reserveringen betreft storting in de reserve groot onderhoud voor het kantoorgebouw.
- De post onvoorzien wordt opgehoogd met het budget voor prijsindexering, voor zover dat niet rechtstreeks aan exploitatiebudgetten is toegerekend.

3.4 Ontwikkeling gemeentelijke bijdrage

Gemeentelijke bijdrage 2018

€ 17.200.582,-

1. Ontwikkeling loonkosten	€ 565.620,-	
Dit betreft de mutatie in de salarissen voor zover die doorwerken in de gemeentelijke bijdrage. Met betrekking tot aanvullende taken wordt de verhoging van de salarissen gecompenseerd door hogere inkomsten uit exploitatie.		
2. Intensivering bestaand beleid	€ 137.000,-	
3. Integratie 0 – 4 JGZ Steenwijkerland	€ 560.389,-	
3. Prijsindex\ overige	€ 92.284,-	
		<hr/>
Totaal mutaties gemeentelijke bijdrage 2019	€ 1.355.293,-	
Per saldo bijdrage 2019		€ 18.555.874,-

Toelichting gemeentelijke bijdrage 2019

Ontwikkeling loonkosten.

De salarissen en sociale lasten zijn geïndexeerd met 2,4% conform de uitgangspunten in de kaderbrief. De ontwikkeling van de loonkosten zijn nader toegelicht in paragraaf 1.4, Indexering (blz. 11).

Intensivering bestaand beleid.

In de vergadering van het algemeen bestuur van 14 december 2017 zijn de uitgangspunten voor het opstellen van de begroting 2019 vastgesteld. Hierin zijn een aantal onderwerpen opgenomen voor intensivering van bestaand beleid t.w.:

- Versterking infectieziektenbestrijding	€ 50.000
- Capaciteit Hygiënische Probleemhuishoudens	€ 39.000
- Omgevingswet	€ 48.000
Totaal	€137.000

Integratie 0 – 4 JGZ gemeente Steenwijkerland.

Op 22 juni 2017 heeft het algemeen bestuur aan de hand van een businesscase besloten de jeugdgezondheidszorg voor 0-4 jarigen voor de gemeente Steenwijkerland vanaf 01-01-2018 uit te gaan voeren. Deze taak is financieel in de begroting 2019 verwerkt. De aanpassing van de gemeentelijke bijdrage heeft alleen betrekking op Steenwijkerland. De aanpassing van de bijdrage bestaat uit de reguliere exploitatiekosten om de taak te kunnen uitvoeren en de specifieke huisvestingskosten voor de gemeente Steenwijkerland. De bedragen zijn conform de businesscase in de begroting verwerkt.

Prijsindex / Overige

De mutatie in de gemeentelijke bijdrage betreft voornamelijk de indexering van de prijzen. De prijzen zijn conform de uitgangspunten voor het opstellen van de begroting 2019 met 1,6% geïndexeerd.

3.5 Kanttekeningen

Kostenbeheersing en oud voor nieuw beleid

Ontwikkelingen in bestaand beleid leggen een relatief fors beslag op de ontwikkeling van de begroting. GGD IJsselland werkt er aan om deze ontwikkelingen zo veel mogelijk binnen de eigen begroting op te lossen door efficiënt en kostenbewust te werken. Daarnaast ontstaat ruimte door dat meer aanvullende dienstverlening wordt uitgevoerd, waarmee de ruimte in de overhead toeneemt.

In 2018 wordt na de gemeenteraadsverkiezingen een nieuw bestuur gevormd en zal ook een nieuwe Bestuursagenda worden opgesteld. Dit kan leiden tot heroverweging van dienstverlening en daarmee ook tot een nadere afweging van oud en nieuw beleid. Hierbij wordt uitgegaan van de financiële kaders van deze programmabegroting. Bijstellingen zullen worden verwerkt in de Bestuursrapportage van het voorjaar 2019, die in juni 2019 ter besluitvorming aan het algemeen bestuur wordt voorgelegd.

Rijksvaccinatieprogramma

Het Rijksvaccinatieprogramma (verder: RVP) wordt in Nederland uitgevoerd door de organisaties die Jeugdgezondheidszorg uitvoeren. In dit kader verzorgt GGD IJsselland het geven van de vaccinaties. De kosten hiervan worden tot 2019 door het rijk direct aan GGD IJsselland vergoed. Per 1 januari 2019 wordt het RVP wettelijk verankerd in de Wet publieke gezondheid (Wpg) en komt de uitvoering van het RVP onder bestuurlijke verantwoordelijkheid van gemeenten. De gemeente moet de uitvoering van het RVP én het basispakket JGZ bij dezelfde organisatie beleggen.

De financiering loopt met ingang van 2019 vanuit het gemeentefonds. Dan worden de benodigde middelen in de vorm van een algemene uitkering aan het gemeentefonds toegevoegd (dit wordt in de decembercirculaire 2018 verder uitgewerkt).

De overheveling van deze middelen naar het gemeentefonds, betekent dat de kosten voor het RVP van GGD IJsselland ten laste gaan komen van de gemeenten, via de inwonerbijdrage van gemeenten. Deze worden onder de gemeenten verdeeld op basis van dezelfde verdeelsleutel als voor Jeugdgezondheidszorg is afgesproken (het aantal inwoners 0-18). Deze sluit nagenoeg naadloos aan bij de verdeelsleutel die in het gemeentefonds wordt gehanteerd.

Omdat op dit moment de effecten van de december-circulaire nog niet bekend zijn en ook de organisatie van het RVP (Informed Consent, vervanging vaccinatie en toevoegen extra vaccinatie moment) nog niet vaststaan, is deze operatie aan de inkomstenkant nog niet verwerkt in de algemene gemeentelijke bijdrage.

Vennootschapsbelasting

Vanaf 2016 moeten overheden vennootschapsbelasting betalen over de winst die met ondernemingsactiviteiten worden behaald. Er is nog geen duidelijkheid over de gevolgen van deze wet

voor GGD'en. De GGD heeft het standpunt ingenomen dat er geen aangifteplicht is voor de vennootschapsbelasting. Hierover wordt met de belastingdienst afgestemd. Dit heeft nog niet tot een definitieve conclusie geleid.

Exploitatie kantoorgebouw

In 2016 is het gerenoveerde kantoorgebouw in gebruik genomen. Voor de exploitatie van de nieuwe situatie is een begroting opgesteld die deels op inschattingen en aannames is gebaseerd. Daarnaast is er nog geen definitief meerjarenonderhoudsplan beschikbaar.

In 2017 zijn met betrekking tot de exploitatie de eerste ervaringscijfers opgebouwd. Het eerste resultaat t.o.v. de begroting laat een tekort zien van € 55.000 per jaar. In 2018 worden de mogelijkheden tot kostenreductie verder onderzocht. Daarnaast zal de afschrijvingssystematiek m.b.t. het kantoorgebouw worden aangepast, waarbij rekening wordt gehouden met een reële restwaarde (i.p.v. het afschrijven naar nihil). Verwacht wordt dat de maatregelen voldoende ruimte bieden om het financiële knelpunt in de exploitatie te dekken.

4. Paragrafen verplicht op grond van het BBV

4.1 Algemeen

De programmabegroting 2019 bevat de volgende (verplichte) paragrafen:

1. Weerstandsvermogen (en risico's)
2. Onderhoud kapitaalgoederen
3. Bedrijfsvoering
4. Verbonden partijen
5. Treasury

4.1.1 Financiële kengetallen 2019.

Met ingang van de programmabegroting 2017 worden financiële kengetallen opgenomen in de paragraaf weerstandsvermogen. Het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) bepaalt dat gemeenten voortaan een basis set van vijf financiële kengetallen moeten opnemen in de begroting en de jaarrekening.

De kengetallen betreffen: schuldquota leningen, solvabiliteitsratio, grondexploitatie, structurele exploitatieruimte en belastingcapaciteit. Voor een gemeenschappelijke regeling zijn deze niet allemaal van toepassing. Vermeld worden schuldquota geldleningen, solvabiliteitsratio en structurele exploitatieruimte. De kengetallen 2019 voor GGD IJsselland zijn in onderstaande tabel weergegeven:

Kengetallen 2019	Rekening 2017	Begroting 2018	Begroting 2019
Netto schuldquote	30%	30%	29%
Solvabiliteitsratio	13%	13%	12%
Structurele exploitatieruimte	0%	0%	0%

Toelichting:

Netto schuldquote

Het kengetal netto schuldquote ook wel bekend als de netto-schuld als aandeel van de inkomsten zegt het meest over de financiële vermogenspositie van de gemeenschappelijke regeling. De netto schuldquote weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de gemeenschappelijke regeling ten opzichte van de eigen middelen en geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie. In de VNG- uitgave 'Houdbare Gemeentefinanciën' is aangegeven dat wanneer de schuld lager is dan de jaaromzet (100%) dit als voldoende kan worden bestempeld, dit is met 30% ruimschoots het geval bij GGD IJsselland.

Solvabiliteitsratio

De solvabiliteit geeft aan of we op lange termijn kunnen voldoen aan onze verplichtingen. De solvabiliteit wordt uitgedrukt in de verhouding tussen het eigen vermogen op de balans en het totale vermogen. Hoe hoger de verhouding eigen vermogen ten opzichte van het totale vermogen, hoe gezonder de gemeenschappelijke regeling. Ten opzichte van de gemeenten, waarbij percentages van 30 – 40% normaal zijn, is de ratio van de GGD laag. Dit komt met name door de

bepaalde omvang van het eigen vermogen. Indirect ligt er een verband met de solvabiliteit van de deelnemende gemeenten.

Structurele exploitatieruimte

Voor de beoordeling van de financiële positie is het ook van belang te kijken naar de structurele baten en structurele lasten. De begroting van GGD IJsselland wordt ieder jaar sluitend opgesteld. Er is daarom geen sprake is van structurele ruimte in de exploitatie.

4.2 Weerstandsvermogen en risico's

4.2.1 Algemene uitgangspunten

In deze paragraaf worden risico's van GGD IJsselland financieel vertaald en vervolgens afgezet tegen de beschikbare weerstandscapaciteit om risico's af te kunnen dekken. Daarmee ontstaat inzicht in de het weerstandsvermogen van GGD IJsselland. Het weerstandsvermogen van GGD IJsselland bestaat uit de verhouding tussen de weerstandscapaciteit en de risico's waarvoor geen maatregelen in de vorm van voorzieningen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn voor de financiële positie. Onder weerstandscapaciteit wordt verstaan de middelen en mogelijkheden waarover de GGD beschikt om niet geraamde kosten, die onverwachts en substantieel zijn, te dekken zonder dat dit ten koste gaat van uitvoering van het takenpakket.

Sinds 2013 is in de tarieven van de GGD een opslag verwerkt voor dekking van risico's. De risicocomponent in het tarief wordt gereserveerd voor dekking van eventuele frictiekosten die uit aanvullende taken (taken die de GGD op verzoek van gemeenten of andere klanten levert) kunnen voortvloeien. De risicoreserve vormt een versterking van de weerstandscapaciteit van GGD IJsselland.

4.2.2 Evaluatie weerstandscapaciteit

In december 2014 is de nota risicomanagement en weerstandsvermogen vastgesteld. Hierbij is het volgende besloten:

- De huidige bandbreedte voor het weerstandsvermogen verhoudt zich tot de benodigde weerstandscapaciteit met een factor tussen 1 en 1,4.
- De benodigde weerstandscapaciteit wordt regelmatig opnieuw vastgesteld op basis van de risico's die de GGD loopt.
- Rapportage van het actuele risicoprofiel o.b.v. de nieuwe systematiek krijgt een plaats in de najaarsbestuursrapportage.
- De komende jaren zal het weerstandsvermogen met het rekeningresultaat worden versterkt tot het vereiste niveau.

In de najaarsbestuursrapportage 2017 is het meest actuele risicoprofiel gerapporteerd. Op basis van dat risicoprofiel is de benodigde weerstandscapaciteit, uitgaande van de ratio 1 – 1,4 voor het weerstandsvermogen, minimaal € 392.000,- en maximaal € 548.800,-.

Op basis van de beschikbare weerstandscapaciteit ultimo 2017 komt de ratio voor het weerstandsvermogen op 1,35 uit en is daarmee voldoende. In de najaarsbestuursrapportage 2018 volgt een herziene raming voor de benodigde weerstandscapaciteit op basis van een integrale inventarisatie en actualisatie van risico's in het kader van risicomanagement. Vooralsnog is er

geen aanleiding om de benodigde weerstandscapaciteit aan te passen. De belangrijkste risico's in 2019 (voor zover nu bekend) waarop deze inschatting is gebaseerd worden hieronder kort beschreven. Waarbij de netto verwachte impact gebaseerd is op de kwantificering van risico's met als peildatum oktober 2017.

4.2.3 Overzicht risico's 2019

Naast de significante risico's toont dit overzicht ook de risico's die geheel of gedeeltelijk afgedekt worden door een bestemmingsreserve.

1. Faillissement van toeleveranciers; implementatiekosten en inwerken van medewerkers als gevolg van het wegvallen van 1 toeleverancier

Risicocategorie: financieel

netto verwachte impact: € 150.000,-

Maatregelen & Ontwikkelingen: waar mogelijk wordt samenwerking gezocht met andere GGD'en om gezamenlijk diensten aan te besteden. Bij het afsluiten van contracten worden bepalingen op genomen die continuïteit van de dienstverlening waarborgen.

2. Claims en juridische procedures; claims van derden of niet inbare claims bij derden

Risicocategorie: financieel

netto verwachte impact: € 100.000,-

Maatregelen & Ontwikkelingen: Negatief uitvallende uitspraken leiden direct tot kosten c.q. te betalen bedragen op de balans. Het afsluiten van verzekeringen bij schade en aansprakelijkheid leidt tot het terugdringen van de verwachte impact.

3. Extra inzet van medewerkers bij uitbraak infectieziekte

Risicocategorie: financieel

netto verwachte impact: € 82.000,-

Maatregelen & Ontwikkelingen: Infectieziektebestrijding heeft een personele formatie die voldoende is voor de dagelijkse taken. Bij een eventuele grote uitbraak van een infectieziekte is een sterk verhoogde personele inzet noodzakelijk. Naar verwachting vergoedt het Rijk een deel hiervan, maar de GGD zal in die situatie ook zelf extra kosten moeten maken.

4. Arbeidsconflict met een medewerker leidt tot plaatsen op non-actief en ontslag

Risicocategorie: financieel

netto verwachte impact: € 60.000,-

Maatregelen & Ontwikkelingen: Team HRM is erop gericht een goede afstemming tussen de belangen van de organisatie en die van de medewerkers te bewerkstelligen.

5. Boventallig personeel vanwege beëindigen of afnemende aanvullende dienstverlening

Risicocategorie: financieel

netto verwachte impact: € 481.600,-
bestemmingsreserve

Toelichting:

Voor de berekening van de netto verwachte impact is er van uitgegaan dat een deel wordt gedekt door de bestemmingsreserve (€ 148.000).

Maatregelen & Ontwikkelingen: Sinds 2013 is in de tarieven van de GGD voor aanvullende producten en projecten een opslag verwerkt voor dekking van risico's i.v.m. het tijdelijke karakter van het werk. De risicocomponent in het tarief wordt gereserveerd voor dekking van eventuele frictiekosten die kunnen voortvloeien uit taken die de GGD op verzoek van gemeenten of andere klanten levert. Kosten als gevolg van dit risico komen ten laste van de bestemmingsreserve Maatwerk en projecten. Naast het continu acquireren voor nieuwe opdrachten, wordt gekeken naar de omvang van het personeelsbestand in relatie tot de werkzaamheden in

een periode. Waar mogelijk worden vacatures ingevuld met tijdelijk personeel en gaat de GGD meerjarige contracten aan met een opzegtermijn.

6. Bovenmatig personeel vanwege afnemende dienstverlening aan Publieke Gezondheid Asielzoekers

Risicocategorie: financieel

netto verwachte impact: € 0,-
bestemmingsreserve

Maatregelen & Ontwikkelingen: GGD IJsselland verzorgt voor COA de activiteiten m.b.t. Publieke Gezondheidszorg voor asielzoekers (PGA). Daarnaast coördineert GGD IJsselland de afstemming met COA en gemeenten en de gezondheidsvoorlichting voor asielzoekers in Oost Nederland. Deze taken zijn vastgelegd in een overeenkomst tussen COA, GGD-GHOR Nederland en de vijf GGD'en in Oost-Nederland en worden betaald door COA. Door ontwikkelingen in aantallen en (tijdelijke) opening dan wel sluiting van asielzoekerscentra is PGA een moeilijk te beheersen taak voor GGD IJsselland. Om risico's op te kunnen vangen is een bestemmingsreserve PGA gevormd. Daarnaast wordt gekeken naar de omvang van het personeelsbestand in relatie tot de werkzaamheden in een periode. Waar mogelijk worden vacatures ingevuld met tijdelijk personeel.

4.2.4 Financiële kengetallen 2019

Met ingang van de programmabegroting 2017 worden financiële kengetallen opgenomen in de paragraaf weerstandsvermogen. Het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) bepaalt dat gemeenten voortaan een basis set van vijf financiële kengetallen moeten opnemen in de begroting en de jaarrekening.

De kengetallen betreffen: schuldquota leningen, solvabiliteitsratio, grondexploitatie, structurele exploitatieruimte en belastingcapaciteit. Voor een gemeenschappelijke regeling zijn deze niet allemaal van toepassing. Vermeld worden schuldquota geldleningen, solvabiliteitsratio en structurele exploitatieruimte. De kengetallen 2019 voor GGD IJsselland zijn in onderstaande tabel weergegeven:

Kengetallen 2019	Rekening 2017	Begroting 2018	Begroting 2019
Netto schuldquote	30%	30%	29%
Solvabiliteitsratio	13%	13%	12%
Structurele exploitatieruimte	0%	0%	0%

Toelichting:

Netto schuldquote

Het kengetal netto schuldquote ook wel bekend als de netto-schuld als aandeel van de inkomsten, zegt het meest over de financiële vermogenspositie van de gemeenschappelijke regeling. De netto schuldquote weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de gemeenschappelijke regeling ten opzichte van de eigen middelen en geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie. In de VNG- uitgave 'Houdbare Gemeentefinanciën' is aangegeven dat wanneer de schuld lager is dan de jaaromzet (100%) dit als voldoende kan worden bestempeld, dit is met 30% ruimschoots het geval bij GGD IJsselland.

Solvabiliteitsratio

De solvabiliteit geeft aan of we op lange termijn kunnen voldoen aan onze verplichtingen. De solvabiliteit wordt uitgedrukt in de verhouding tussen het eigen vermogen op de balans en het totale vermogen. Hoe hoger de verhouding eigen vermogen ten opzichte van het totale vermogen, hoe gezonder de gemeenschappelijke regeling. Ten opzichte van de gemeenten, waarbij percentages van 30 – 40% normaal zijn, is de ratio van de GGD laag. Dit komt met name door de beperkte omvang van het eigen vermogen. Indirect ligt er een verband met de solvabiliteit van de deelnemende gemeenten.

Structurele exploitatieruimte

Voor de beoordeling van de financiële positie is het ook van belang te kijken naar de structurele baten en structurele lasten. De begroting van GGD IJsselland wordt ieder jaar sluitend opgesteld. Er is daarom geen sprake van structurele ruimte in de exploitatie.

4.3 Onderhoud kapitaalgoederen

In het kader van deze paragraaf gaat het om de vaste activa waarvan de instandhouding structureel een substantieel beslag op de middelen legt. Buiten dit kader vallen de financiële activa en bedrijfsmiddelen, omdat die regelmatig worden vervangen. Door dit onderscheid komt in deze paragraaf alleen het onderhoud van het kantoorgebouw te Zwolle aan de orde.

Voor het kantoorgebouw is een meerjarenonderhoudsplan opgesteld. Het plan is nog niet definitief. Het plan wordt nog gescreend door de afdeling vastgoed van de gemeente Zwolle. Hiervoor is in de begroting een jaarlijkse reservering van € 50.000 opgenomen. Op basis van het definitieve onderhoudsplan kan worden bepaald of dit voldoende is om de onderhoudskosten op langere termijn te dekken.

Voor de uitvoering van het onderhoudsplan worden de mogelijkheden voor uitbesteding onderzocht.

4.4 Bedrijfsvoering

GGD IJsselland wordt voor haar bedrijfsvoering voor het grootste deel ondersteund door de afdeling bedrijfsvoering van Veiligheidsregio IJsselland. De (financiële) basis voor de samenwerking vormt de 'Overeenkomst voor gemene rekening'. Daarin zijn voor de afzonderlijke kostenonderdelen die in de overeenkomst zijn benoemd verdelingspercentages berekend. De kosten binnen de gemene rekening worden gemiddeld voor 56 % toegerekend aan de Veiligheidsregio en voor 44 % aan de GGD.

De bepalingen in de huidige overeenkomst zijn onveranderd toegepast voor het opstellen van de begroting 2019.

4.5 Verbonden partijen

Deze paragraaf geeft inzicht in 'derde rechtspersonen' waarmee GGD IJsselland een bestuurlijke **en** financiële band heeft. Deze band is er door participatie in een vennootschap of deelneming in een stichting. Met een bestuurlijk belang wordt bedoeld een zetel in het bestuur van een deelneming of stemrecht. Met een financieel belang wordt bedoeld dat de GGD middelen ter beschikking heeft gesteld en die zal verliezen bij faillissement van de verbonden partij en/of als financiële problemen bij de verbonden partij op de GGD kunnen worden verhaald. Van een financieel be-

lang is ook sprake als de GGD bij liquidatie van een derde rechtspersoon middelen uitgekeerd kan krijgen. Op het moment van opstellen van de Programmabegroting 2019 is bekend dat GGD IJsselland in dit kader één relatie kent:

GGD GHOR Nederland (Vereniging voor Publieke Gezondheid en Veiligheid (PGV))

GGD/GHOR Nederland is de koepelorganisatie van de GGD'en en de GHOR. Vanuit GGD Nederland wordt, voor en in samenspraak met de GGD'en, de lobby en belangenbehartiging voor de GGD'en gedaan richting politiek en stakeholders. Daarnaast voert GGD Nederland projecten uit, die vanuit efficiency oogpunt centraal moeten worden uitgevoerd en die randvoorwaarden en producten opleveren waarmee de GGD'en hun werkzaamheden kunnen verrichten.

Bestuurlijk en financieel belang

Het hoogste orgaan van GGD GHOR Nederland is de Raad van DPG'en. Hierin worden de 25 GGD'en en GHOR-bureaus vertegenwoordigd door hun Directeur Publieke Gezondheid (DPG). Het dagelijks bestuur bestaat uit 4 leden van het algemeen bestuur. GGD IJsselland betaalt op jaarbasis een contributie aan GGD GHOR Nederland gebaseerd op een bijdrage per inwoner, voor 2016 bedroeg deze contributie € 59.000.

Mate van beïnvloedbaarheid in bedrijfsvoering

Een beperkte mate van beïnvloedbaarheid in de bedrijfsvoering is mogelijk via de afvaardiging van de Directeur Publieke Gezondheid van GGD IJsselland (tevens GHOR) in het algemeen bestuur.

4.6 Treasury

4.6.1 Inleiding

De paragraaf treasury is één van de voorgeschreven paragrafen op grond van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV). Artikel 13 van dit besluit schrijft voor dat de beleidsvoornemens en ontwikkelingen ten aanzien van het risicobeheer van de financieringsportefeuille worden beschreven.

4.6.2 Algemene ontwikkelingen

De GGD kent een beperkt aantal investeringen. In de afgelopen jaren is het kantoorgebouw gerenoveerd. In de begroting 2019 zijn geen nieuwe investeringen voorzien.

De financieringsbehoefte van GGD IJsselland wordt steeds beoordeeld (zie ook 5.6.4); op termijn wordt verwacht dat consolidatie (afsluiten van een nieuwe aanvullende vaste geldlening) noodzakelijk zal zijn.

4.6.3 Risicomanagement

Dit onderdeel geeft een samenvatting van het (verwachte) risicoprofiel van de organisatie. Het bevat tevens de gegevens die op grond van de Wet Fido voor de toezichthouder nodig zijn w.o. de kasgeldlimiet en de renterisiconorm.

Renterisicobeheer

Voor het renterisicobeheer gelden de volgende criteria:

Conform de Wet FIDO wordt de kasgeldlimiet niet overschreden.

Nieuwe leningen/uitzettingen worden afgestemd op de bestaande financiële positie en de liquiditeitsplanning.

De rente typische looptijd (periode waarvoor de rente vaststaat) en het renteniveau van de betreffende lening/uitzetting worden zo veel mogelijk afgestemd op de actuele rentestand en de rentevisie.

De renterisiconorm beperkt het rente risico op de vaste schuld. Deze wettelijke norm bepaalt dat maximaal 20% van totale omvang van de begroting in aanmerking mag komen voor aflossing of renteherziening. In de uitvoeringsregeling Financiering decentrale overheden zijn 2 modelstaten opgenomen om de risico's in beeld te brengen t.w.;

- Berekening kasgeldlimiet (Model A)
- Renterisiconorm (model B)

Berekening kasgeldlimiet en bepaling financieringspositie 2019

Omvang van de begroting 2019 (=1)	€ 25.248.000
Het bij ministeriële regeling vastgestelde percentage 8,20% (=2)	
Bedrag van de kasgeldlimiet (1x2)	€ 2.070.336

Bepaling financieringspositie 2019		
Boekwaarde investeringen		€ 8.646.867
Vaste financieringsmiddelen:		
Reserves en voorzieningen	-/-	€ 1.226.930
Langlopende geldleningen	-/-	€ 5.511.534
Tekort aan financieringsmiddelen		€ 1.908.403

Renterisiconorm

Door berekening van de renterisiconorm wordt inzicht verkregen in de omvang van de schuld waarover in enig jaar renterisico's worden gelopen. Omdat GGD IJsselland slechts 1 langlopende geldlening heeft afgesloten voor financiering van de huisvesting is alleen het risico i.v.m. herfinanciering als gevolg van renteaanpassingen van belang. In onderstaand overzicht wordt dit risico in beeld gebracht:

	2018	2019	2020	2021
1. Renteherzieningen	0	0	0	0
2. Betaalde aflossingen	220	228	236	244
3) Renterisico (1 + 2)	220	228	236	244
4) Renterisiconorm				
4a) Begrotingstotaal	€ 22.846	€ 25.248	€ 25.753	€ 26.268
4b) Het bij ministeriële regeling vastgestelde %	20%	20%	20%	20%
Renterisiconorm (minimum drempel)	€ 4.559	€ 5.050	€ 5.151	€ 5.254
Toets renterisiconorm	€ 4.339	€ 4.822	€ 4.915	€ 5.010

Bedragen x € 1.000

4.6.4 Liquiditeitsplanning en financieringsbehoefte

De liquiditeitspositie wordt wekelijks opgemaakt. Op basis hiervan wordt de samenstelling van de financiering bepaald. Met betrekking tot de lasten wordt de liquiditeitspositie bepaald door de uitgaven t.b.v. de exploitatie en de investeringen. De exploitatie-uitgaven zijn min of meer gelijkmatig over het jaar verdeeld. GGD IJsselland heeft 1 langlopende geldlening afgesloten hoofdzakelijk voor financiering van de aankoop van het kantoorgebouw. De overige investeringen worden gefinancierd uit eigen vermogen. Door het beperkte aantal en omvang van de investeringen ontstaan slechts geringe schommelingen in de financieringsbehoefte. Met betrekking tot de baten wordt de liquiditeitspositie met name bepaald door de gemeentelijke bijdragen en de subsidies die in het kader van diverse projecten worden ontvangen.

De gemeentelijke bijdragen worden twee keer per jaar gefactureerd. Subsidies worden meestal vooraf beschikbaar gesteld. Gerelateerd aan een evenwichtige verdeling van de exploitatielasten over het jaar is hierdoor gedurende enkele maanden per jaar sprake van voorfinanciering.

4.6.5 Rentevisie

Voor 2019 is niet voorzien dat langlopende geldleningen zullen worden afgesloten of dat overtoelinge financieringsmiddelen gedurende een langere periode dan een jaar zullen worden uitgezet. Het ontwikkelen van een rentevisie m.b.t. financiering is derhalve niet zinvol. In de begroting 2019 wordt voor nieuwe te activeren kapitaaluitgaven uitgegaan van 4% rente. Aan reserves en voorzieningen wordt met ingang van 2018 geen rente meer toegerekend op basis van de nieuwe regelgeving in het BBV.

Voor het renteomslagpercentage voor 2019 wordt uitgegaan van 2,40%.

Bijlagen

Bijlage 1: Overzicht gemeentelijke bijdragen

Gemeente	aantal inwoners. begroting 2019 per 1-1-2018	Service & sa- menwerking Begroting 2019	Gezondheid Begroting 2019	Totalen per gemeente Begroting. 2019
Dalfsen	28.252	88.795	910.147	998.941
Deventer	99.605	313.054	3.074.082	3.387.136
Hardenberg	60.553	190.315	2.014.413	2.204.728
Kampen*	53.258	167.387	1.815.647	1.983.034
Olst-Wijhe	18.023	56.645	551.087	607.732
Ommen	17.605	55.332	568.062	623.394
Raalte	37.160	116.792	1.091.513	1.208.305
Staphorst*	16.796	52.789	628.304	681.093
Steenwijkerland	43.772	137.573	1.318.272	1.455.845
Zwartewaterland*	22.468	70.616	866.048	936.664
Zwolle	126.158	396.509	4.072.493	4.469.001
Totaal	523.650	1.645.808	16.910.065	18.555.874

* Voor de gemeenten Kampen , Staphorst en Zwartewaterland is sprake van een overgangssituatie m.b.t. de gemeentelijke bijdrage voor JGZ 0 - 18. Op basis van de afspraken die zijn gemaakt inzake de ontschotting tussen JGZ 0 – 4 en JGZ 4 – 19 wordt de bijdrage JGZ 0 - 18 voor deze gemeenten verhoogd naast de ontwikkelingen op basis van de kaderbrief. Voor de gemeenten is een overgangstermijn afgesproken waarin de bijdrage toegroeit naar een structureel niveau. In onderstaande tabel is overgangperiode in beeld gebracht.

gemeente	periode	mutatiebedrag per jaar (afge- rond)
Kampen	3 jaar	€ 7.000
Staphorst	5 jaar	€ 13.000
Zwartewaterland	3 jaar	€ 10.000

Bijlage 2: Ontwikkeling gemeentelijke bijdragen

Gemeente	aantal inw. begroting 2018 per 1-1-2017	aantal inw. begroting 2019 per 1-1-2018	Totalen per gemeente begr. 2018	Totalen per gemeente begr. 2019	saldo tov 2018	afwijking in %
Dalfsen	28.083	28.252	955.815	998.941	43.126	4,51%
Deventer	99.344	99.605	3.262.051	3.387.136	125.084	3,83%
Hardenberg	60.172	60.553	2.120.166	2.204.728	84.563	3,99%
Kampen	52.445	53.258	1.885.772	1.983.034	97.263	5,16%
Olst-Wijhe	17.966	18.023	583.394	607.732	24.338	4,17%
Ommen	17.531	17.605	597.595	623.394	25.798	4,32%
Raalte	36.891	37.160	1.156.270	1.208.305	52.035	4,50%
Staphorst	16.693	16.796	638.500	681.093	42.593	6,67%
Steenwijkerland	43.387	43.772	830.276	1.455.845	625.569	75,34%
Zwartewaterland	22.318	22.468	887.415	936.664	49.249	5,55%
Zwolle	125.474	126.158	4.283.326	4.469.001	185.675	4,33%
Totaal	520.304	523.650	17.200.582	18.555.873	1.355.292	7,88%

De verschillen in afwijking ten opzichte van 2019 worden veroorzaakt door ontwikkeling van het aantal inwoners ten opzichte van 2018, overgang JGZ 0 – 4.

Bijlage 3: Overzicht personele sterkte

Organisatieonderdeel	formatie begroting 2018	mutaties	formatie begroting 2019
Programma Gezondheid	191,15	12,92	204,07
Programma Service&Samenwerking	15,23	-0,33	14,90
Totaal GGD IJsselland	206,30	12,59	218,97

Specificatie mutaties personeelssterkte (fte):

Programma gezondheid:

- Centrale toegang	6,22
- ToezichtWMO	2,67
- vervuilde huishoudens	0,50
- infectieziektenbestrijding	1,94
- projectmedewerkers	1,74
- diversen	-0,15

Programma Service&Samenwerking

- divers bestuursbureau budgettair neutraal	-0,33
---	-------

Per saldo	12,59
-----------	-------

Bijlage 4: Overzicht van reserves en voorzieningen

Omschrijving	Boekwaarde begin begrotingsjaar	vermeer- dering	Verminderen ten gunste van exploitatie	Boekwaarde einde begrotings- jaar
Algemene reserves				
Algemene reserve	482.340			482.340
Totaal algemene reserves	482.340			482.340
Bestemmingsreserves				
reserve groot onderhoud gebouw	99.840	50.000		149.840
Reserve PGA	474.250			474.250
Risicoreserve	148.000			148.000
reserve SOA SENSE	22.500			22.500
Totaal bestemmingsreserves	744.590			794.590
Totaal reserves GGD IJsselland	1.226.930	50.000	0	1.276.930



IJsselland

Bijlage 5: Overzicht van langlopende leningen

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
B.N.G., 15-04-1996	8.134.010	17-04-1996		2.036	3,32	5.511.534		0	177.605	228.675	5.282.859	
Totaal	8.134.010					5.511.534			177.605	228.675	5.282.859	

Bijlage 6: Overzicht activa

Onderdeel	Boekwaarde aan het begin van het dienstjaar	uitbreidingen in het begrotingsjaar	Afschrijvingen in het begrotingsjaar	Boekwaarde aan het einde van het dienstjaar	Rentelasten	Totaal kapitaallasten
Totaal GGD IJsselland	8.646.867		320.025	8.326.842	207.524	527.549
Totalen	8.646.867	0	320.025	8.326.842	207.524	527.549

Bijlage 7: Overzicht taakvelden en overhead

Taakveld	baten	Lasten	saldo
0 Bestuur:			
0.1 bestuur	1.646	179	-1.467
0.4 Overhead		6.310	6.310
0.5 Treasury	0	0	0
0.8 Overige baten en lasten	0	170	170
0.10 Mutaties reserves		50	50
0.11 Resultaat van de rekening			0
7 Volksgezondheid			
7.1 Volksgezondheid	23.602	18.539	-5.064
Totaal	25.248	25.248	0
verdeling over de programma's :			
Porgramma service&samenwerking	1.646	179	-1.467
Programma gezondheid	23.602	18.539	-5.064
Overhead	0	6.310	6.310
Overige baten en lasten	0	50	50
Onvoorzien		170	170
Totalen	25.248	25.248	0
Overzicht overhead			
Loonkosten management		1.908	1.908
materiële overhead		4.402	4.402
Totalen	0	6.310	6.310

In deze (verplichte) bijlage is het overzicht opgenomen van de (voorgeschreven) indeling in taakvelden en de verdeling daarvan over de programma's. Daarnaast is een overzicht opgenomen van de samenstelling van de overhead.

Bijlage 8 balans

Activa	Rekening 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Meerjarenraming		
				2020	2021	2022
VASTE ACTIVA						
Materiële vaste activa	8.930	8.606	8.647	8.327	8.007	7.687
Overige materiële vaste activa						
Totaal vaste activa	8.930	8.606	8.647	8.327	8.007	7.687
VLOTTENDE ACTIVA						
Vorderingen en overlopende activa	1.766	1.500	1.500	1.500	1.500	1.500
Uitzettingen in Rijks schatkist	654	0	0	0	0	0
Liquide middelen	375	125	125	125	125	125
Totaal vlottende activa	2.795	1.625	1.625	1.625	1.625	1.625
TOTAAL ACTIVA	11.725	10.231	10.271	9.952	9.632	9.312
Passiva						
EIGEN VERMOGEN						
Algemene reserve	482	482	482	482	482	482
Bestemmingsreserves	987	780	745	745	745	745
Nog te bestemmen resultaat boekjaar	79	0	0	0	0	0
Totaal eigen vermogen	1.548	1.262	1.227	1.227	1.227	1.227
VOORZIENINGEN						
	0	0	0	0	0	0
LANGLOPENDE SCHULDEN						
	5.947	5.733	5.512	5.284	5.056	4.828
KORTLOPENDE SCHULDEN						
Kasgeldlening financiering materiële activa						
Liquide middelen		0	0	0	0	0
Schulden en overlopende passiva	4.230	3.236	3.533	3.442	3.350	3.257
Totaal kortlopende schulden	4.230	3.236	3.533	3.442	3.350	3.257
TOTAAL PASSIVA	11.725	10.231	10.271	9.952	9.632	9.311

Op basis van het BBV is de geprognosticeerde balans met ingang van het begrotingsjaar 2018 opgenomen. De wijzigingen in het BBV richten zich mede op de vaststelling van het EMU-saldo. Het EMU-saldo betreft het vorderingensaldo van de overheid, dat is de gehele collectieve sector op transactiebasis. Lidstaten van de Europese Unie zijn een procedure overeengekomen die in werking kan treden als het vorderingentekort van een lidstaat groter is dan 3 procent van het bruto binnenlands product. Voor de (lokale) overheden is mede daarom de verplichting opgenomen om een balans in de begroting op te nemen. Het EMU-saldo kan hieruit worden afgeleid als het saldo van mutaties in de vorderingen en de mutaties in de schulden ofwel de som van de mutaties van de vaste en vlottende financiële activa minus de som van de mutaties van de vaste en vlottende schuld.



IJsselland

De meerjarenbalans is een samenstelling van de balansgegevens van GGD IJsselland. Het jaar 2017 en 2018 heeft als basis gediend en vervolgens is met de beschikbare gegevens een raming gemaakt voor de jaren daaropvolgend. De cijfers 2017 zijn nog voorlopig omdat de jaarrekening nog niet definitief is vastgesteld.

Waarderingsgrondslagen

Materiële vaste activa

Bij de bepaling van de waarderingsgrondslagen is uitgegaan van de historische verkrijgingsprijs verminderd met de afschrijvingen. Afschrijving op de materiële vaste activa vindt plaats volgens de lineaire methode met inachtneming van de verwachte levensduur, Het grensbedrag waarboven investeringen worden geactiveerd bedraagt € 10.000.

Vlottende activa

De vlottende activa bestaan uit vorderingen, transitoria en liquide middelen. Deze worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Eigen vermogen

De algemene reserve en de bestemmingsreserves zijn gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Langlopende schulden

Voor de aankoop van het kantoorpand is een langlopende geldlening aangegaan.

Kortlopende schulden

De waardering van de kortlopende schulden is tegen de nominale waarde.



Bijlage 9: Compensabele BTW

Overzicht compensabele BTW 2019

Gemeente	Totalen per gemeente begroot 2019
Dalfsen	6.000
Deventer	19.000
Hardenberg	12.000
Kampen	11.000
Olst-Wijhe	4.000
Ommen	4.000
Raalte	7.000
Staphorst	4.000
Steenwijkerland	9.000
Zwartewaterland	5.000
Zwolle	24.000
Totaal	105.000

Bijlage 10: Beleidsindicatoren

De gegevens uit de programmabegroting 2019 zijn vertaald in de volgende beleidsindicatoren.

Naam indicator	Eenheid	Resultaat
Formatie ¹	FTE per 1.000 inwoners	0,41 FTE per 1000 inwoners
Apparaatskosten ²	Kosten per inwoner	€ 42 / per inwoner
Externe inhuur ³	Kosten als % totale loonsom + totale kosten inhuur externen	2%
Overhead ⁴	% van totale lasten	25%

Toelichting:

- 1: Dit betreft de toegestane formatie in fte van het ambtelijk apparaat voor het begrotingsjaar 2019 op peildatum 1 januari.
- 2: Apparaatskosten zijn alle personele en materiële kosten die verbonden zijn aan het functioneren van de organisatie (exclusief griffie en bestuur).
- 3: Onder externe inhuur wordt verstaan: de begrote kosten voor het uitvoeren van werkzaamheden in opdracht van een bij de organisatie in dienst zijnde opdrachtgever, door een private organisatie met winstoogmerk, door middel van het tegen betaling inzetten van personele capaciteit en deskundigheid, zonder dat daar een arbeidsovereenkomst of aanstelling tussen organisatie en de daarbij ingezette personen aan ten grondslag ligt.
- 4: Overheadkosten: Dit betreft alle begrote kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces conform de definitie van het BBV.